Regele Ferdinand I în Sighetu Marmaţiei

Dr. Laurenţiu Batin

Şcoala Normală de băieţi „Regele Ferdinand" s-a aflat situată pe strada Avram Iancu din Sighetu Marmaţiei şi a fost întemeiată de „Asociaţia pentru cultura poporului român din Maramureş" încă de pe vremurile maghiare, pentru a creşte învăţători români. Ea a fost condusă mulţi ani de directorul Ioan Buşiţia. Şcoala, maghiarizată mulţi ani, a redevenit după Marea Unire din 1 Decembrie 1918, un centru al culturii româneşti, crescând un număr însemnat de învăţători din judeţ şi din alte părţi.

Preluarea Şcolii Normale de băieţi din Sighetu Marmaţiei din mâinile autorităţile maghiare a avut loc în zilele de 3 şi 4 iunie 1919. Într-o consemnare din anul 1920, procesul de preluare a acestei instituţii de învăţământ a fost descris astfel:

„În 11 octombrie 1919 s-a redeschis Şcoala Normală din Sighet ca şcoală românească prin directorul Enea Hodoş şi profesorul Ioan Bilţiu Dăncuş. S-a redeschis în împrejurări modeste, era lipsă de profesori. Corpul didactic consta numai din director şi profesorul I. Bilţiu Dăncuş. Elevi încă erau puţini. Atunci acest corp didactic mic a început o propagandă pe sate între ţărani, ca să-şi trimită copiii la şcoală. Astfel a fost începutul începutului!".

Revizoratul judeţean i-a numit pe George Németh ca şi curator al Şcolii Normale din Sighet, şi pe Iosif Mureşan ca şi consilier pe lângă acesta, ambii fiind însărcinaţi cu preluarea efectelor acestei şcoli. Cei doi, cu decretul de numire în mână, s-au prezentat în data de 3 iunie 1919 la Direcţiunea Şcolii Normale [1].

Preluarea formală a institutului a avut loc în ziua de 4 iunie 1919, dată la care revizorul Maramureşului, Teodor Stoia, din partea Consiliului Dirigent i-a impus directorului Tanfi Ivan să predea institutul.

Cu această ocazie a fost încheiat un proces -verbal cu următorul conţinut: „Directorul Tanfi Ivan în numele Guvernului maghiar, pe care l-a reprezentat în acest institut, declară că faptul preluării şi al predării nu-l poate împiedica, fiindcă guvernul, care preia institutul se razimă pe forţa militară, însă din punct de vedere al Statului Ungar faptul acesta nu-l poate recunoaşte ca just. - Revizorul Teodor Stoia declară că procesul preluării îl face din însărcinarea forurilor superioare, deoarece directorul institutului precum şi Corpul Didactic a refuzat depunerea jurământului de fidelitate…" [2].

1 Cristina Ţineghe, **Instaurarea administraţiei româneşti în Maramureş**, în „Revista Arhivei Maramureşene", anul II, nr. 2, Baia Mare, 2009, p. 163.

2 **Anuarul I al şcoalei normale de băieţi din Sighetu Marmaţiei**, publicat cu concursul profesorului D. Bedeleanu – director supl., 1920, Tipografia culturală. Societatea pe acţii. Sighetu Marmaţiei.

Vedeti mai jos urmatoarele 11 pagini ale acestui articol:.

Regele Ferdinand I în Sighetu Marmaţiei

În ziarul **Unirea** din 1 octombrie 1921, a apărut informaţia potrivit căreia „Maiestatea Sa Regele a plecat săptămâna trecută la vânătoare în Maramureş. Se spune că va sta acolo 12 zile" [4]. Este bine cunoscut faptul că Regele Ferdinand a avut o cabană de vânătoare în zona **Făina** de pe Valea Vaserului, Vişeu de Sus, Maramureş, pe care o frecventa uneori. Chiar cuvintele sale rostite la Sighet, în 30 septembrie 1921, întăresc acest fapt: *„Venind în aceste ţinuturi frumoase unde m-am dedat unui vechi şi nobil sport (vânătoarea)"*[5].

Acest lucru rezultă şi din memoriul înaintat de preotul ortodox Sebastian Sârcu din Vişeu, Regelui Carol al II-lea, în data de 1 aprilie 1932, prin care solicita fonduri pentru construirea bisericii cu hramul „Sfântul Nicolae" şi în care menţiona printre altele, următoarele:

*„Această **biserică** pentru mine preotul, va fi şi Pichetul de veghe al ostaşului şi grănicerului şi uniţi într-un cuget, ne vom strădui din răsputeri şi până la ultima noastră suflare, să ajutăm la propăşirea scumpei noastre Patrii şi a o feri de suferinţe.*

*La aceasta ne determină dragostea noastră pentru Ţară în general şi în special, dragostea ce păstrăm Maramureşului, căci Marele, Viteazul şi mult Înţeleptul şi Regretatul Nostru Rege Defunct Ferdinand I, a sfinţit acest colţ de Ţară prin cele câteva zile petrecute **la castelul său din Făina** şi şi-a exprimat plăcerea şi bucuria ce a simţit-o la vederea acestui plai ca fiind ultimul din cele mai frumoase din câte le are România Mare"*[5].

Din cele relatate mai sus şi din faptul că Regele nu a fost însoţit de Regina Maria, putem deduce că el a efectuat o vizită în Sighetu Marmaţiei, în timpul în care s-a deplasat spre cabana Făina, la vânătoare.

De asemenea, în Anuarul III al Liceului „Dragoş Vodă" este prevăzut faptul că *„Maiestatea Sa Regele Ferdinand al României, **fiind în trecere** prin oraşul nostru în 30 septembrie 1921, a fost primit cu multă însufleţire de oficialităţile şi de locuitorii din oraş şi împrejur. La primirea Maiestăţii Sale au*

3 Ziarul **Unirea**, Anul XXXI, Blaj, Sâmbătă 1 Octombrie 1921, Nr. 40, p. 4.

4 **Monitorul Oficial**, Nr. 158, Duminică, 16 octombrie 1921, p. 6535.

5Arhiva Bisericii **„Sfântul Nicolae"** din Vişeul de Sus, ds. 72/1932, nenumerotat.

luat parte în ţinută de sărbătoare toţi elevii Liceului cu întreg corpul profesoral, făcând cordon împreună cu armata. Cu această ocazie s-a distins prin ţinuta frumoasă şi impunătoare cohorta de cercetaşi „Dragoş Vodă" sub conducerea comandantului ei, profesorul Iuliu Epure" [6].

În ziua de 30 septembrie 1921, la ora 12.45, Regele Ferdinand a sosit cu automobilul în Sighetul Marmaţiei unde a fost primit de prefectul judeţului Maramureş, dr. Vasile Meşter, subprefectul Victor Hodor, primarul dr. Alexandru Moldovan, precum şi de către toate autorităţile civile, religioase şi militare [7].

Onorurile militare au fost date de **trupele Regimentelor 103 şi 104 Infanterie** din Sighetu Marmaţiei.

La sosire, prefectul judeţului a ţinut o cuvântare în numele locuitorilor din Maramureş, exprimând sentimentele de recunoştinţă, de iubire şi devotament faţă de Patrie şi Tron.

După acest moment, Regele Ferdinand a trecut în revistă trupele garnizoanei, iar apoi au urmat prezentările oficiale. Cu această ocazie, primarul Sighetului a ţinut o cuvântare în numele cetăţenilor oraşului, reliefând bucuria tuturor pentru înalta cinste privitoare la această vizită regală [8].

Apoi, Regele Ferdinand a vizitat palatul cultural „Principele Carol", spitalul din Sighet, unde s-a interesat de soarta fiecărui bolnav, **Şcoala Normală de băieţi**, bisericile din oraş şi sinagoga principală. Pe timpul acestor vizite populaţia oraşului i-a oferit Regelui numeroase buchete de flori.

La Prefectură a avut loc un mic dejun la care au luat parte toate autorităţile şi notabilităţile oraşului. Cu această ocazie, subprefectul a ţinut o cuvântare în numele locuitorilor din Maramureş exprimând sentimentele lor de recunoştinţă şi devotament pentru Coroană şi a închinat paharul în sănătatea Maiestăţii Sale Regelui şi a Familiei Regale [9].

Răspunsul Regelui a fost următorul:

6 **Anuarul III al Liceului „Dragoş Vodă" din Sighetul Marmaţiei pe anul şcolar 1921-1922**, publicat de directorul Mihail Şerban, Tipografia Wizner şi David, Sighetul Marmaţiei, 1922, p. 24.

7 **Monitorul Oficial**, Nr. 158, Duminică, 16 octombrie 1921, p. 6535.

8 Ibidem.

„Venind prin aceste ţinuturi frumoase unde m-am dedat unui vechi şi nobil sport, am simţit datoria de a pune piciorul şi în acest frumos judeţ, care prin legături istorice de multe secole trecute este legat de ţara românească la al cărui sân a fost redat prin pronia cerească şi cu ajutorul vitejiei fiilor săi.

Am vizitat cu mare plăcere ţinuturile acestea frumoase şi bogate care merită să fie locuite de un popor sănătos la trup şi suflet. Noi suntem aici santinela românismului pe frontierele Tisei şi este de datoria tuturor a ţine cu sufletul la Patria comună care îmbrăţişează pe toţi cu aceleaşi drepturi.

Prin firea noastră şi modul de a ne purta trebuie să fim un exemplu pentru cei ce se uită peste graniţă şi să le impunem arătându-le că la graniţele României ştim să trăim cu toţii în pace ca fraţii şi să dăm mâna pentru binele Ţării.

Mulţumesc din suflet pentru căldura cu care am fost primit şi cuvintele calde cu care am fost întâmpinat. Ridic paharul în sănătatea locuitorilor judeţului Maramureş şi ai oraşului Sighet.

Să trăiţi cu toţii împreună!" [9].

Maiestatea Sa Regele Ferdinand a părăsit capitala judeţului Maramureş la ora 16.30, îndreptându-se, cu siguranţă, spre cabana de vânătoare **Făina** de pe Valea Vaserului [11].

Regele Ferdinand şi Şcoala Normală de Băieţi din Sighet

Aşa cum am precizat mai sus, unul dintre obiectivele vizitate în Sighet de către Regele Ferdinand a fost Şcoala Normală de Băieţi [10].

9 Ibidem.

10 **Cuvântări de Ferdinand I Regele României 1889-1922,** Bucureşti, 1922, p. 211. A se vedea şi **Monitorul Oficial**, Nr. 158, Duminică, 16 octombrie 1921, p. 6535.

11 Urmărind documentele în care apare activitatea zilnică a Suveranilor, putem constata că Ferdinand nu a mai efectuat vizite oficiale alături de Regina Maria decât în data de 8 octombrie când a participat la Curtea de Argeş, la parastasul de 7 ani pentru odihna întru fericire a răposatului Rege Carol I şi la comemorarea a 400 de ani de la moartea lui Neagoe Voievod Basarab. Putem, deci, presupune fără a greşi, că în intervalul amintit, Regele Ferdinand s-a aflat la vânătoare în Maramureş.

12 Cf. **Calendarului Asociaţiunii pentru cultura poporului român din Maramureş pe anul comun 1921**, Tipografia Culturală Societate pe Acţii, Sighetul Marmaţiei, p. 63 - Această şcoală s-a înfiinţat ca institut român în anul 1862 cu 15 elevi, sub conducerea profesorului Ioan Buţia, sub aripile **„Asociaţiunii pentru cultura poporului român din Maramureş"**. A început activitatea cu caracter particular, a funcţionat ca institut public un an, iar în 10 octombrie 1869, din diferite motive s-a închis. După 50 de ani, tot în 10 octombrie 1919 s-a redeschis. În anul şcolar 1919/1920 a avut 7 clase cu 69 elevi. Al II-lea an şcolar s-a redeschis sub conducerea directorului D. Simion, după modelul Şcolilor Normale din vechiul regat, cu 6 clase. Clasa a VI-a nu a fost deschisă datorită lipsei de elevi.

Deşi nu era trecută în program, la întoarcerea din vizita efectuată la spital, Regele Ferdinand, aşteptat pe strada Avram Iancu de către profesorii şi elevii acestei şcoli, aşezaţi în coloană cu drapele şi cornişti, a fost plăcut surprins, fapt pentru care a oprit automobilul în faţa şcolii şi s-a întreţinut timp îndelungat cu directorul **Dimitrie Simion**, interesându-se de programa învăţământului. A vizitat câteva încăperi după care şi-a continuat drumul.

Cu această ocazie, directorul a cerut permisiunea ca Şcoala Normală să poarte numele „Regele Ferdinand I". Maiestatea Sa a aprobat bucuros această propunere şi ulterior a semnat şi trimis următorul ordin:

„Casa Maiestăţii Sale Regelui, Bucureşti 29 Decembrie 1921.

Domnule Director, din Înalt Ordin am onoarea a vă aduce la cunoştinţă că în urma cererii ce aţi adresat, M. S. Regele a binevoit a aproba ca şcoala normală din Sighet să se numească pe viitor „Şcoala normală de învăţători Regele Ferdinand I".

Primiţi, vă rog, Domnule Director, încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni. Mareşalul Curţii Regale, General de Divizie Adjutant Angelescu.

Domniei sale, Domnule Dimitrie Simion, directorul Şcoalei normale de învăţători din Sighet"[13].

Bustul Regelui Ferdinand şi „Şcoala normală de învăţători Regele Ferdinand I" din Sighetu Marmaţiei

Încă din data de 25 septembrie 1927, ziarul **Renaşterea** anunţa maramureşenii că **episcopul ortodox Nicolae Ivan** va efectua o vizită canonică în Maramureş, ocazie cu care va sfinţi, vineri, 30 septembrie 1927, la ora 11.00, monumentul ridicat în Sighetu Marmaţiei în memoria mult regretatului Rege Ferdinand I.

Dezvelirea bustului se va face în clădirea **Şcolii Normale**[14] din capitala Maramureşului, în prezenţa ministrului dr. Constantin Anghelescu [15] şi a altor

13 **Anuarul Şcoalei Normale de Învăţători „Regele Ferdinand I" din Sighetul Marmaţiei pe anul şcolar 1921-1922**, Tipografia Wizner şi David, Sighetul Marmaţiei, p. 6.

14 După o întrerupere de 50 de ani, în Sighetu Marmaţiei, Şcoala Normală şi-a deschis porţile în 11 octombrie 1919, cu 7 clase, în prezenţa directorului **Ênea Hodoş** şi a profesorului **Ioan Bilţiu Dăncuş**.

15 **Constantin I. Angelescu** (n. în iulie 1869, Craiova şi decedat 14 septembrie 1948 la Bucureşti) a fost un politician, medic şi profesor universitar român, reformator al şcolii româneşti în perioada interbelică. A fost membru de onoare al Academiei Române. A fost ministrul instrucţiunii publice în guverne prezidate de Ion I.C. Brătianu, şi apoi de I. Duca, timp în care a efectuat reforme însemnate în sensul modernizării învăţământului în România, în continuarea celor iniţiate în secolul precedent şi la începutul veacului al XX-lea de către mentorul şi unchiul său, prin alianţă, Spiru Haret. Deviza sa era: „Şcoală cât mai multă! Şcoală cât mai bună! Şcoală cât mai românească!" Textul constituţional cu privire la învăţământ, aşa cum a fost formulat la 29 martie 1923, se baza pe principiile libertăţii învăţământului, a obligativităţii şi gratuităţii învăţământului primar. A contribuit la adoptarea Legii învăţământului primar al statului şi a învăţământului normal-primar din 26 iunie 1924, la uniformizarea sistemului de educaţie din România Mare. În anul 1925 a instituit examene de bacalaureat.

mari demnitari ai ţării care vor fi prezenţi în Sighetu Marmaţiei. Anunţul din ziar mai specifica faptul că episcopul va cerceta cu această ocazie parohiile ortodoxe maramureşene, respectiv cele din Dragomireşti, Borşa, Remeţi, Valea Porcului, Cornesti şi Fereşti [16].

Vizita propriu-zisă a ierarhului a avut loc între 29 septembrie - 4 octombrie 1927 şi a fost un eveniment care a rămas pentru istorie, deoarece după mai bine de 170 ani, **întâiul Episcop** ai reînviatei Eparhii, a Vadului, Feleacului şi Clujului, a făcut prima sa vizită canonică în cele mai nordice părţi ale eparhiei sale, în ţinuturile Maramureşului unde, până în 1918, vizita unui arhiereu ortodox român ar fi fost imposibilă şi nedorită.

În 1918, n-au existat în Maramureş decât două parohii ortodoxe româneşti situate pe Valea Izei, la Dragomireşti şi Săcel. În 1927, pe toate văile Maramureşului au luat fiinţă multe parohii ortodoxe, e drept, parohii sărace, fără biserici, deoarece bisericile au aparţinut cătorva familii unite, care stăpâneau şi toate averile ce aparţineau acestor lăcaşuri. Nu puţine au fost situaţiile în care bisericile ortodoxe din aceste ţinuturi au fost incendiate de necunoscuţi pe care lumea i-a bănuit, dar autorităţile n-au „reuşit" să-i descopere.

În astfel de împrejurări, vizita canonică a Prea Sfinţitului Episcop Nicolae a fost de multă vreme aşteptată, dar s-a amânat până când, credincioşii din parohia centrală Sighetu Marmaţiei şi-au terminat opera vrednică de a-l reaminti generaţiilor viitoare pe acela care a fost Regele Ferdinand I.

Corpul didactic al „Şcolii Normale" [17] de băieţi din Sighetu Marmaţiei a pregătit cu mari jertfe un bust al Regelui Ferdinand I. Dezvelirea bustului aşezat sub coloanele de la intrarea în Liceu [18] a avut loc în 30 septembrie 1927 [19].

Istoricul bustului Regelui Ferdinand din Sighetu Marmaţiei

16 Ziarul **Renaşterea**, Anul V, Cluj, 25 Septembrie 1927, Nr. 39, p. 6-7.

17 **Şcoala Normală** din Sighetu Marmaţiei a funcţionat între 1919-1938 într-o clădire situată pe locul unde acum se află sala de spectacole „Studio". În aceeaşi clădire s-a mai aflat şi un Liceu cu profil comercial, iar laboratoarele au fost amplasate în actuala clădire a întreprinderii „Arta maramureşeană".

18 http://www.glasul.ro/view_article_numar.php?show=12621&name=Sighet_capitala_prefecturala_a_Maramuresului&numar=2009-09-14 – Consultat azi 22 august 2014.

19 Ziarul **Renaşterea**, Anul V, Cluj, 16 Octombrie 1927, Nr. 42, p. 1.

Sub poartă Şcolii Normale a fost aşezat **bustul regelui Ferdinand,** regele care a vizitat această şcoală în 1921 [20], opera sculptorului Sthal din Bucureşti.

După Dictatul de la Viena, multe din operele de artă aflate în teritoriul cedat au fost predate unor oraşe din afara acestui spaţiu. În acest sens, primarul municipiul Oradea îl va autoriza în 2 septembrie 1940, pe dr. Iustin Foşaş, subdirector, şeful serviciului cultural al instituţiei, „să transporte statuia **Majestăţii Sale Reginei Maria**, în oraşul Lugoj, împreună cu alte obiecte de valoare istorică pentru neamul nostru. Rugăm autorităţile româneşti să dea tot concursul pentru a uşura efectuarea transportului" [21].

Primăria Lugoj a trimis Direcţiunii Artelor din cadrul Ministerului Cultelor şi Artelor, la data de 15 mai 1941, o solicitare pentru aprobarea instalării acestei statui: „Prin stăruinţa şi bunăvoinţa autorităţilor locale, oraşul nostru s-a îmbogăţit cu o nouă şi frumoasă grădină publică, prin transformarea grădinii prefecturii în parc public. La amenajarea acestei grădini, plasarea statuii ar găsi un loc potrivit şi [...] menirii.

Vă rugăm, Domnule Ministru, să binevoiţi a acorda oraşului nostru onoarea şi mândria de a găzdui statuia **M.S. Reginei Maria** [22], aprobându-ne s-o plasăm în «parcul prefecturii» în cel mai frumos şi onorabil loc, pe care îl vom amenaja special pentru acest scop" [23].

A urmat o nouă solicitare la acelaşi minister, pentru instalarea **bustului regelui Ferdinand**: „[...] Pe soclul rămas în «parcul gării», prin îndepărtarea

20 http://www.dusanbaiski.eu/node/274 - Consultat la data de 3 iulie 2014.

21 S.J.A.N. Timiş, **fond 242, Primăria oraşului Lugoj**, inventar 368, ds. nr. 193/1941, f. 4.

22 Cf. ziarului **Unirea**, Anul XXXI, Blaj, Sâmbătă 22 octombrie 1921, nr. 43, p. 4 – Dezvelirea statui Reginei Maria de la Oradea, a avut loc în ziua de joi, 20 octombrie 1921, cu o deosebită solemnitate. Suverana a asistat la această manifestare a sufletului românesc în aceste părţi de margine a ţării. Alături de toate autorităţile, în frunte cu ministrul artelor din Bucureşti, poporul din toate satele bihorene, în număr de peste 10 mii, a venit să dovedească de nou, în faţă unei comisii inter aliate care se nimerise de faţă, că nu este putere care să mai poată despărţi acest colţ de ţară de pământul României întregite. De la Oradea Mare M. Sa Regina s-a întors la Bucureşti prin Cluj unde s-a oprit pentru o seară, ca să asiste la o reprezentaţie de operă, dată anume în onoarea acestei înalte protectoare a artei române.

23 S.J.A.N. Timiş, **fond 242**, **Primăria oraşului Lugoj**, inventar 368, ds. nr. 193/1941, f. 2.

bustului I.G. Duca [24], am putea aşeza bustul **M.S. Regele Ferdinand**, urmând ca parcul să ia denumirea de «Parcul Regele Ferdinand»" [25].

Direcţia Artelor din cadrul Ministerului Cultelor şi Artelor a aprobat pe 4 iunie 1941 solicitările Primăriei Lugoj: „Răspunzând adresei dvs. nr. 5.525/1941, avem onoarea a vă aduce la cunoştinţă că Ministerul nostru aprobă propunerile făcute de Dumneavoastră cu privire la aşezarea, în oraşul Lugoj, a statuii Reginei Maria şi a bustului Regelui Ferdinand, care au fost aduse acolo din Oradea şi Sighet, cu prilejul evacuării teritoriilor cedate. Astfel, se încuviinţează ca statuia Reginei Maria să fie aşezată în noul parc al Prefecturii, iar bustul Regelui Ferdinand în parcul gării din oraşul Dumneavoastră" [26].

La sfârşitul anului 1940, Mihai Bejan, şeful Frăţiei de Cruce de la Liceul „Coriolan Brediceanu" va solicita atât Primăriei, cât şi Prefecturii, predarea bustului lui I. G. Duca. Primarul va aviza cererea favorabil. Prefectul îi va trimite la 21 decembrie 1940 o notă în care preciza că „…întrucât bustul a fost ridicat din fondurile comunelor rurale şi cele ale judeţului, mai puţin contribuţia oraşului Lugoj, în consecinţă ne rezervăm şi dreptul de a dispune de acest bust şi care în cazul dat formează proprietatea judeţului" [27].

În anul 1948, bustul lui Ferdinand şi statuia Reginei Maria au fost înlăturate şi distruse în acţiunea [28] de îndepărtare a tot ce era evocator al regimului monarhic în România.

Călătoria şi sosirea episcopului Nicolae Ivan la Sighet

Episcopul, însoţit de secretarul consistorial Laurenţiu Curea, prof. dr. Ioan Paşca şi diaconul Vasile Bogdan, a plecat din Cluj spre Sighet cu acceleratul de Bucureşti. A parcurs drumul de-a lungul frontierei româno-

24 Ion Gheorghe Duca, cunoscut mai ales ca I. G. Duca, a văzut lumina zilei la 20 decembrie 1879, la Bucureşti. A murit pe 29 decembrie 1933, la Sinaia. Politician, francmason, a deţinut funcţiile de ministru al educaţiei (1914-1918), ministru al agriculturii (1919-1920), ministru al afacerilor externe (1922-1926), ministru al afacerilor interne (1927-1928) şi prim-ministru al României între 14 noiembrie şi 30 decembrie 1933. Duşman al Mişcării Legionare, a fost asasinat de aşa-numiţii Nicadori (acronim format din primele litere din prenumele a doi fiştaşi şi dintr-un nume de familie: Nicolae Constantinescu, Caranica Ion, Doru Belimace). În 1940, atunci când legionarii au venit la putere, bustul lui I. G. Duca a fost dat jos.

25 S.J.A.N. Timiş, **fond 242, Primăria oraşului Lugoj**, inventar 368, ds. nr. 193/1941, f. 4.

26 ibidem, f. 3.

27 ibidem, f. 5.

28 La Ordinul 2.493/1948 al Ministerului Artelor şi Informaţiilor se raporta situaţia monumentelor existente în fiecare localitate semnalându-se eventualele însemne monarhice.

ungare, de la Oradea până la Halmeu, străbătând una dintre cele mai rodnice părţi ale României. De la Halmeu şi până la Câmpul Lung la Tisa, trenul cu alaiul episcopal a străbătut o parte din teritoriul Cehoslovaciei, fost teritoriu al Maramureşului Istoric.

În gara din Halmeu, Preasfinţitul Ivan a avut parte de o surpriză plăcută. O delegaţie a credincioşilor ortodocşi din localitate a venit să-i prezinte episcopului omagiile şi să-i ceară binecuvântarea. În această localitate l-a întâmpinat şi delegaţia parohiei ortodoxe Sighet, în frunte cu **protopopul Muntean Mihail** şi directorul Şcolii Normale, **Dimitrie Simon** [29].

În Sighetu Marmaţiei, la primirea din gară au fost prezenţi, în frunte cu primarul oraşului şi prefectul judeţului, Gavrilă Mihali, toţi reprezentanţii autorităţilor. În ritmul cântărilor corului Şcolii Normale, P. S. Sa a fost salutat şi întâmpinat cu frumoase cuvinte de către primarul oraşului, Ţiplea, iar Motaş, primul epitrop a vorbit în numele parohiei ortodoxe. Această primirea cordială s-a transformat în una triumfală care a impresionat vizibil toată mulţimea prezentă.

Răspunsul episcopului a provocat un entuziasm manifestat pe feţele tuturor celor fericiţi să asiste. Niciodată un arhiereu ortodox român n-a avut o primire mai solemnă şi totuşi intimă precum a fost primirea din 29 septembrie 1927 din Sighet. Parohia ortodoxă română din această localitate a reluat în acele clipe firele întrerupte ale istoriei, de mai bine de 170 de ani. Episcopul ortodox şi-a vizitat credincioşii, aşa precum era firesc să se întâmple, după întregirea neamului şi înlăturarea impedimentelor străpânirii străine [30].

Slujba arhierească din 30 septembrie şi dezvelirea bustului Regelui Ferdinand

Slujba arhierească a reprezentat caracterul cel mai solemn al acestui eveniment. Un cor mixt, bine organizat, compus din creştini ortodocşi, sub conducerea directoarei Jurca, a dat răspunsurile. Cuvântul Arhiereului „Privegheaţi, că nu

29 Cf. *** **Monografia Liceului Pedagogic din Sighetu Marmaţiei**, Ed. Valea Verde, Sighetu Marmaţiei, 2012, p. 49 – În primul an şcolar 1919-1920, instituţia a funcţionat în condiţii extrem de grele. După inspecţia efectuată în aprilie 1920 de către dr. Onisifie Ghibu, acesta a înaintat un raport Consiliului Dirigent prin care a specificat că acest liceu funcţionează fără director, locul acestuia fiind suplinit de un învăţător. În al doilea an şcolar a sosit de la Bucureşti directorul **Dimitrie Simon**, un profesor bine pregătit, licenţiat în litere, ucenic al criticului Mihail Dragomirescu. Acest nou director a transformat în scurt timp instituţia într-o pepinieră de învăţători harnici şi pricepuţi.

30 Ziarul **Renaşterea**, Anul V, Cluj, 16 Octombrie 1927, Nr. 42, p. 1-2.

ştiţi ceasul!" a ajuns la sufletele dornice de-a primi sămânţa cuvântului dumnezeiesc.

În Curtea **Şcolii Normale**, după săvârşirea slujbei şi sfinţirea apei, acelaşi cuvânt arhieresc a proslăvit aducerea aminte a aceluia care a fost Regele Ferdinand, în următoarele cuvinte:

„Domnule Prefect, Domnule Inspector Şef, Doamnelor şi Domnilor,

La 20 iulie anul curent, a căzut de pe orizontul vieţii noastre publice, cea mai strălucită stea, şi căderea ei, a transpus întreaga ţară românească în jale şi durere adâncă.

De la moartea marelui Voievod Ştefan cel Sfânt, până în zilele noastre n-a fost deplâns cu atâta sinceritate un domnitor, ca Regele Ferdinand I. al României.

Acest principe al gândirii, acest neîntrecut Domnitor în fapte măreţe şi nepieritoare, în scurta lui Domnie, a fost o pildă vie cum trebuie să fie un domnitor şi numele lui va străluci cu litere de aur în istoria Ţării româneşti şi-i va împodobi paginile cu aureola nemuririi. El a spus marele adevăr, „ce am cuceri cu sabia să ţinem cu cultura", el ne a spus să iubim glia strămoşească şi pe ţăranul român, care o munceşte şi în consecinţă el a spus soldaţilor - înainte de glorioasele lupte de la Mărăşti şi Mărăşeşti - „luptaţi feciori să scoatem ţara din robie, căci pământul, care îl munciţi va fi al vostru". Cel dintâi moşier, care a împărţit domeniile coroanei între ţăranii agricultori - făcându-i fericiţi şi mulţumiţi - a fost tot Regele Ferdinand.

Aici, înainte cu 6 ani - de la acest loc în această parte mai expusă a ţării, a dat dascălilor sfatul, să crească şi înmulţească numărul apostolilor şi mucenicilor, pentru că cine se mai îndoieşte azi, că învăţătorii trebuie să regenereze poporul prin şcoală şi prin cultură.

Această pepinieră de altoi nobilităţi, va da mâine roade îmbelşugate şi nicăieri nu se cădea să fie aşezat la loc mai frumos, chipul Regelui blând, iubitor de Dumnezeu şi de dreptate, ca între zidurile acestei şcoli. Onoare vouă dascăli români, care v-aţi cugetat să eternizaţi în bronz figura celui mai iubit Rege.

Dacă în clipele aceste de sărbătoare şi înălţare se amestecă şi un pic de durere este că el, făuritorul României, el dezrobitorul şi întregitorul unităţi noastre naţionale şi sufleteşti nu e între noi, ca să vadă curăţenia jertfei ce am adus celui ce a fost în viaţă iubit şi adorat.

Priveşte deci mare şi nemuritor împărat al sufletului creştinesc, din sferele înalte în care pluteşti, la cei ce-ţi jură, că vor fi veşnic la locul de datorie, de cinste şi de veghe la graniţa Ţării.

Ochii noştri privesc spre cavoul de la Curtea de Argeş în aceste momente solemne şi înaltă rugăciuni spre Dumnezeu, ca să ne trimiţi şi de acolo duhul dragostei, duhul păcii şi duhul înţelegerii, ca să vedem această ţară

mândră şi frumoasă, ca o grădină aleasă, în centrul Europei, binecuvântată de razele luminii, şi de Soarele dreptăţii, acum şi totdeauna şi în vecii vecilor [31]".

După episcop a vorbit Inspectorul şcolar Gheorghe Bota şi Directorul Şcolii Normale, Dimitrie Simon [32].

Pentru toţi cei prezenţi va rămâne neştearsă pentru totdeauna clipa în care P.S. episcop Nicolae Ivan al Clujului a întins crucea spre sărutare Vicarului unit al Maramureşului, care venise şi el în şirul credincioşilor ortodocşi, ca să fie botezat de către primul episcop al reînviatei Eparhii a Vadului. Din acest gest se părea că duşmănia acerbă a uniţilor din Maramureş faţă de tot ce este ortodox a fost îngropată pentru totdeauna şi locul cuvintelor de ocară va fi luat de cuvintele blânde ale Mântuitorului „Voi, prietenii mei sunteţi".

Lucrurile nu s-au întâmplat aşa, pentru că, peste câteva zile, în comuna Borşa, s-a constatat că pilda smeritâ a Vicarului n-a aflat imitatori în rândul greco-catolicilor, ci a întărâtat şi mai mult ura neputincioasă a unui minuscul slujitor unit din acea comună.

Banchetul

După sfinţirea bustului Regelui Ferdinand, în sala restaurantului „Coroana" s-a dat un banchet în onoarea P. S. Sale episcopul Nicolae, la care au participat toţi intelectualii, fără deosebire de confesiune şi neam. Dintre numeroasele toastări ţinute cu acest prilej s-au remarcat toastul episcopului pentru Regele Mihai, al prefectului judeţului Maramureş pentru episcop şi al directorului Dimitrie Simon [33] etc.

În cadrul discuţiilor care s-au purtat la acest banchet, Preasfinţitul Nicolae Ivan a remarcat faptul că Sighetu Marmaţiei, ca centru şi capitală de judeţ, este al doilea oraş după Satu Mare, unde nu există biserică românească

31 Ziarul **Renaşterea**, Anul V, Cluj, 16 Octombrie 1927, Nr. 42, p. 2. A se vedea şi **Anuarul Şcoalei Normale de Învăţători „Regele Ferdinand I" din Sighetul Marmaţiei pe anul şcolar 1927-1928**, Tipografia Wizner şi David, Sighetul Marmaţiei, p. 8.

32 Cf. **Anuarului Şcoalei Normale de Învăţători „Regele Ferdinand I" din Sighetul Marmaţiei pe anul şcolar 1925-1926**, Tipografia Wizner şi David, Sighetul Marmaţiei, p. 8-9 – directorul Liceului a amenajat în luna septembrie 1925 **o capelă creştină ortodoxă** în una din sălile clădirii. Directorul Dimitrie, pe „lângă multiplele grijii ce le are în conducerea şcolii, şi-a găsit timpul de-a aduna şi convinge pe toţi credincioşii de utilitatea acestei capele, utilitate ce se evidenţiază pe fiecare zi". Inspectorul şcolar Gheorghe Beiu Paladi a asistat la serviciul religios ţinut în duminica de 8 noiembrie 1925 (Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril) şi a constatat „că această capelă a fost arhiplină. În tot timpul serviciului a domnit o cucernicie cum rar se vede. Corul şcolii, cântările psalmilor improvizaţi, serviciul preotului Mihail Munteanu, au contribuit la reculegerea spirituală a tuturor".

33 S-a născut la data de 22 august 1890 în Bucureşti, unde a urmat cursurile Liceului „Matei Basarab", iar apoi, ale Facultăţii de Litere şi Filozofie. În anul 1914 s-a numărat printre studenţii care au luat parte la întemeierea Operei Române. În Maramureş a sosit în anul 1919 şi a fost încadrat ca profesor de română la Liceul „Dragoş-Vodă". În perioada 1920 - 1928 a fost directorul Şcolii Normale, iar apoi a fost transferat la Focşani.

ortodoxă. Acest oraş are în schimb o populaţie ortodoxă română foarte însemnată. De fapt, s-a putut constata cu uşurinţă că această cremă a intelectualilor români din acest oraş este ortodoxă. Speranţele s-au îndreptat spre protopop Munteanu, care şi până la acel moment a săvârşit adevărate minuni obţinând pentru viitoarea biserică cel mai frumos loc şi o casă vrednică pentru protopopiat.

Primul epitrop al parohiei ortodoxe din Sighet a fost exemplul clasic al creştinului devotat şi jertfitor. Ba chiar întregul consiliul parohial, şi toată suflarea ortodoxă din oraş s-a prezentat ca la o mare manifestare românească. Împrejurările istorice au oţelit atât de mult conştiinţa ortodoxă din Sighet, încât episcopul Ivan a rămas vădit surprins de acest fapt [34].

34 Ziarul **Renaşterea**, Anul V, Cluj, 16 Octombrie 1927, Nr. 42, p. 3.